

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

כי תבא

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת כי תבוא

א	כי ממך הכל – חיזוק האמונה שכל אשר לו הוא מיד ה' .....
ג	אוצר של יראת שמים – לטוב לך כל הימים .....
ה	מחתרת חתורה – חובת התשובה בימים אלו .....
יא	ותשובה ותפילה מעבירין – ואם לא עכשיו אימתי .....
טו	שמח תשמח – להיטיב לאחרים ולשמחם .....

פרשת כי תבוא

והנה, כי יראה אדם את עצמו בארץ זבת חלב ודבש, שמן ודשן תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מחריד, בתים מלאים כל טוב אשר לא מילא, כרמים וזיתים אשר לא נטע, חטה ושעורה לרוב מאד, אפשר שידיחנו יצרו בשרירות ליבו לאמר 'כוחי ועוצם ידי עשו לי את כל החיל הזה', ודרכו של הבורא יתברך שכאשר ח"ו יחשוב האדם כי קניינו אשר רכש בכוחו בא לו, יסיר ה' מאתו את כל הטובה וברכת שמים אשר נתן לו הקל, לכן ציונו הבורא יתברך מצוות ביכורים, שיבוא האדם אחת בשנה אל בית אלוֹקינו כשפרי ביכורי מעשיו בטנא שבידיו, ויניחם לפני ה' יתברך, ויאמר לו, הרי 'שלך' לפניך, כל זאת ממך הוא, ואתה הוא שהבאת עלי את כל היבול הטוב, אז יתן לו השי"ת הכל במתנה גמורה אחר שאינו כפוי טובה. וזהו טעמא רבה למצוות ביכורים, לעלות בזכרוננו

כי ממך הכל – חיוק האמונה שכל אשר לו הוא מיד ה' בפרשתן (כו ב), 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלוֹקך נתן לך', ביאור נפלא מצינו ב'עקידה' (שער שמונה ותשעים) שעיקר העבודה בהבאת הביכורים כדי שנביר שהקב"ה הנחילנו את הארץ, ולא בכוחנו ועוצם ידינו יש לנו כל השפע הגדול, כי פעמים הרבה סבור האדם אשר תביא מארצך - שהיא ארצו, אבל באמת, ידע שהכל הוא מאשר ה' אלוֹקך נתן לך, עליו לעקור מליבו מחשבות אלו, ורק יאמין 'כי מידך הכל'.

הרחיב בדבר ה'אלשיך הק' (בריש פרשתן) וז"ל, כי הקב"ה 'חפץ להיטיב', ואינו מבקש מאתנו רק שנחזיק לו יתברך טובה, ונביר כי הוא אדון הכל והוא הטוב והמיטיב לנו תמיד, ונברך ונהלל לו יתברך.

א. בפרשתן (כו ב), 'אלה יעמדו לברך את העם', וברש"י, הפכו לויים פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה, 'ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה מעשה ידי חרש ושם בסתר', ואלו ואלו עונים אמן. הקשה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל ברכה זו על שום מה, והרי לא עשה שום מצוה או מעשה טוב, אלא רק שאינו מאמין בעץ ואבן, ואינו עושה ע"ז ומניחה בסתר, ותו לא מיד, וכי על זה יש לברכו בברכה יתירה.

ומבאר ביאור נפלא, כי הנה יש אנשים הסבורים כי עמלם ועבודתם להשיג מחייתם הם המה המביאים להם את הפרנסה, ועל כן 'מרבם בעבודה' כל ימיהם ברצונם להשיג עוד ועוד, וכל שעות היום טרודים הם במרוצתם אחר הממון, ואין להם מנוחה אפילו רגע אחד, ומלאי רוגז וקנאה באחרים המצליחים יותר מהם. ומאחר שבטוחים הם ב'חכמתם' שרק על ידי זה הצליחו במלאכתם על כן אינם מסכימים לספר לאחרים ומסתירים את 'סודות המקצוע' לבל 'יגנבו מהם'... ושומרים עליהם מכל משמר... נמצא שהם מאמינים בפסל ומסכה מעשי ידי חרש... ושם בסתר – שמטמינים ומסתירים את תחבולותיהם כיצד להגדיל את הונם.

וכנגד זה אמרו 'ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה מעשה ידי חרש', כי הקב"ה יצוה את ברכתו למי אשר אינו מאמין באותו 'פסל ומסכה' ובמעשה ידיו להתפאר... אלא מאמין הוא בחי העולמים אשר זן ומפרנס אותנו, ויודע הוא כי כל עבודתו אינה אלא כ'השתדלות' גרידא לצאת ידי חובת גזירת מלך 'בזיעת אפך תאכל לחם' ותו לא, ולכן אינו 'שם בסתר' את סודות פרנסתו.

באמת אמרו, כי מלבד הענין שמברכים את המאמין או ח"ו להיפך, הרי עצם מהות והווית חיי האדם מבורכים הם כשהוא מאמין וכן להיפך כשאינו מאמין, כי אין לך 'אורו' וקללה יותר מהמשועבד אל עצמו, שהרי אין לו רגע אחד ביישוב הדעת, ואפילו כשעומד בתפילה, הרי במקום שיתפלל למי שהעושר שלו שיזון ויכלכל אותו, אזי נדמה לו שמפסיד בכל רגע ורגע את ה'ביזנעס' הבווערים ומחכים, ותמיד הוא מקנא באחרים. לאידך, אין לך 'בורך' יותר מהמאמין שפרנסתו קצובה לו כבר מראש השנה, ויודע שלא תועיל שום השתדלות מבוהלת ומטורפת יתר על המידה להביא לו אפילו פרוטה אחת יותר. גם א"א לשום בריה שבעולם 'לחטוף' לו ממה שנגזר עליו להרוויח, ממילא כל ימיו בשלווה השקט ובטח, ואינו מעלה על דעתו ח"ו לעשות השתדלות שלא על פי רצון ה' כגון למהר בתפילה או להימנע מקביעת עיתים לתורה וכיו"ב, והנה כי כן יבורך גבר ירא ה'.

ב. וממשיל שם ה'אלשיך את הדבר, למלך רם או שר גדול אשר ברשותו כרם נחמד והוריד בו אריס לעבדו ולשמרו, ובראות האריס שהגפן ראשונה ביכרה או שהתאנה חנטה פגיה, הרי הוא מביאה אל פני אדונו ואומר

שכל מה שמצוי בידניו מקנייני העולם הכל מאת ה' המאמין כי הקב"ה הוא מנהיג את העולם, והוא מחייה בא לנו, ע"כ.

לו, הנה נועם פרי זה שלך הוא, ולא ערב ללבי לאכול ממנו טרם הצגתיו לפניך, כי לא לי היה הזרע כי אם ממך הכל, וכראות המלך או השר כי מופלג האריס בהנהגת 'דרך ארץ', נותן לו שישאר לו בידו כל אותה הטובה ואף מוסיף לו כהנה וכהנה, כיו"ב לדידן החיטה והשעורה גפן ותאנה וכו' הכל משלו המה, כי אדון הכל הוא, אמנם כאשר נביאם אליו יתן לנו את הכל במתנה...

ג. כי לעולם יש לאדם לישא עיניו לשמים, ואף אם השפיע עליו הבורא רוב טובה לא ישכח ולא יסיח דעתו מאין בא לו עזרו, כי הכל מן השמים... משלו משל לרופא שבא והתלונן לפני הרב, רבי, יושב אני בבית רפואתי ו(כמעט) אין איש דורש ומבקש לעזרתי, וכי לזה נעשיתי 'רופא' - לשבת באפס מעש... יעץ לו הרב, איעצך ויהא ה' בעזרך, בשעה שפונה אליך 'חולה' אל תיתן לו 'תור' לאותו היום או למחרתו, אלא דחהו בג' ירחים... וכך יצא הקול ותעוף לה השמועה כי 'רופא מומחה' בשכונתנו - שהרי אין זמנו פנוי מהיום למחרת רק אחר המתנת זמן של ג' חדשים... ואף ממרחק ימהרו להזמין תור אצל המומחה הגדול... וכך הוזה, עברו כמה חדשים והרב עצמו החל מרגיש שלא בטוב, מיד פנה אל מיועדו - הרופא הנ"ל, וקיבל תור לסוף ששה חדשים... אמר לו הרב, וכי גם לי אי אפשר לך לפנות מזמנך ה'יקר', זכור היטב ואל תשכח מי עשה אותך כל כך 'עסוק', הרי כל זה לא היה לך אלא בעצתי...

והנמשל פשוט, עומד לו איש מבני ישראל, מתפלל ומתחנן על פרנסתו, ואכן, שמע ה' לקול תפילתו ובירכו בשפע ברכת שמים.... תוך זמן קצר נעשה היהודי 'עסוק' וטרוד למעלה ראש, וכמעט שאינו נראה בביהכ"ס בעת התפילה, לזה אמרינן 'זכור ואל תשכח' מי עשה אותך כל כך טרוד ומוקף בעסקים, הלא אנכי ה', מדוע שכחת ממני לגמרי. ד. כבר נודעה אותה עצה טובה לקבלת התפילות - להקדים לה 'הודאה', והוכיחו כן מפרשתו, שאחר 'וידוי ביכורים' שהוא הודאה על כל הטוב והחסד נאמר 'השקיפה ממעון קדשך', כי עת רצון היא שתתקבל תפילתו מאחר שהודה לבורא תחילה. ולא זו בלבד שבכוחו לבקש על עצמו, אלא גדול כוחו להתחנן בעד הכלל כולו, וכמו שאומר 'וברך את עמך ישראל'.

גם למדנו זאת ממה שאמרו חז"ל (דב"ר ד א, מס' סופרים פ"ב א ב) 'אין מפסיקין בתוכחה', היינו שאין מפסיקין באמצע קריאת התוכחה להעלות עולה אחר לתורה, שהרי ה'עולה לתורה' פותח ב'ברכו את ה' המבורך', והקב"ה אומר 'אין שורת הדין שיהיו בני מתקלליך ואני מתברך', והרי שאם אומרים 'ברכו' ומודים ומהללים את ה' שוב אין מקום לתוכחה, כי ההודאה מסלקת כל הדינים והתוכחות.

וכן רמזו בעלי הרמז בלשון הכתוב (כג ו) 'ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה', שכשתהפך תיבת 'הקללה' ותקרא אותה מסיפא לרישא יעלה בידך 'הלל ק-ה', כי ע"י ההודאה נהפכת הקללה לברכה.

על דרך זה ידוע עצה נוספת להמתקת הדינים - שיקבל על עצמו לומר 'מזמור לתודה' לאחר שיוושע. כעין זה הביא ב'כף החיים' (סי' רפ"א ס"ק ח) מה שכתב הגה"ק ה'חסד לאלפים' (בעל הפלא יועץ רפ"א ד) זי"ע שקבלה יש בידו משמיה דרבי יהודה החסיד ששבח נשמת כל חי מסוגל על כל צרה שלא תבוא - לקבל האדם על עצמו שכשיהיה ניצול מצרתו יאמר נשמת כל חי בתודה וקול זמרה בפני עשרה, ובו ניצולו רבים.

אך צריך לדעת שאינם כ'סגולה' בעלמא, אלא כל עניינה של ההודאה היא שהאדם מכיר שכל מה שיש לו הוא מאדון הכל, אין לו מעצמו כלום ואף לא 'מגיע' לו מאומה, אלא הקב"ה גומל עימו בחסדיו המרובים בכל עת ובכל שעה, וכאשר מגיע להכרה זו באמת אזי הקב"ה משפיע עליו חסדים בלא גבול ומידה, כי זה חפצו שנכיר שהוא אדון כל.

ובהאי עניינא עלינו להביא דברי הרה"ק ה'אור המאיר' (סוף פרשת כי תצא ד"ה בדרך) המבאר בדרך הלצה את הכתוב (כה יג) 'לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה', וברש"י, 'שלא יהא נוטל בגדולה ומחזיר בקטנה', וז"ל, ואתה תחזה רבים מבני עמנו בגשתם לתפילה לשפוך שיחה עבור פרנסה, אזי מוציא דיבור אלוקים בפה מלא ואותיות גדולות, ומכניס כל מאמצי כוחו באותיות פרנסה, וברצונו שאות פ' יהיה גדול בכמות ואיכות ככל העולם כולו, ואות ר' עוד יותר גדולה, ואות נ' ואות ס' ה' יהיו גדולים בתכלית הגדלות, בכדי להמשיך על עצמו באמצעות אותיות של פרנסה, שפע וברכה עליונה מלא ברכות טוב, ואחר כך כשנתקבלה תפילתו, והקדוש ברוך הוא השפיע לו עושר

חיל, אזי לא יירא לבו גם לעת 'חשכה', כי סמוך לכו
בטוח בה' אשר יביא עליו תמיד את הטובה והברכה,
וגם אם נראה לו כ'רעה' יודע הוא שאין זה אלא
לטובתו השלימה¹. וכמו שכתב הרדב"ז (ח"ב סי' תשס"ט)
לבאר הטעם ש'פרשת התוכחה' שבפרשתן אינה
מסתיימת בפסוקי נחמה, כדרך שמצינו ב'תוכחה'
שבפרשת בחוקותי, ומבאר בזה"ל, כי אין צריך נחמה
בפר' כי תבוא לפי שנחמתם בצידם, שאין פסוק ופסוק
שלא הזכיר בו שם הוי"ה המורה על הרחמים (כמו ישלח

אוצר של יראת שמים – לטוב לך כל הימים

בפרשתן (כח יב), 'יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את
השמים', דברים נפלאים מצינו ב'כלי יקר'
וזה"ל, אוצרו הטוב – היינו אותו אוצר שהקב"ה עושה
בשמים מיראת ה' אשר בך², כי הוא אוצרו כמו שנאמר

ונכסים ולא חסר כל בו, כשבא להחזיר לו שבח והודאה על שהיטיב עמו כל מיני מיטב, אזי מוציא אותיות קטנות,
ואינו מכניס כל מאמצי כוחו ועומק פנימיות מחשבתו בהאותיות – להיותם גדולים במילוי הארה כמקודם, וזהו
הרמז 'לא יהיה בכיסך', היינו בפך הכנוי בשם כיס, כמו דאיתא בזוהר חדש, והכוונה להזהיר הנ"ל, לא יהיה בפך
אבן ואבן, שני בחינת אותיות, גדולות וקטנות... ועל זה ציונו הבורא, 'שלא יהא נוטל בגדולה ומחזיר בקטנה' אלא
גם בעת שהוא מחזיר ומודה לבוראו על כל הטובה עליו להודות בהודאה גדולה וכבירה.

וכפי שהמליצו על דברי חז"ל (ב"ר נח א) בת ק' כבת כ', שהכוונה על מזמור ק' וכ' שבתהילים, מזמור ק' – 'מזמור
לתודה', ומזמור כ' – 'יענך ה' ביום צרה', ומדרך העולם שבעתות צרה יזעקו 'יענך' בקול רם, ואילו בבואם ל'מזמור
לתודה' ינוחו מזעקתם, לזה אמרו 'בת ק' – כשאדם בא להודות בשיר וקול תודה להשי"ת על הטובות שגמלו, יגש
באותה התרגשות והתלהבות של מזמור כ' כשהוא זועק 'יענך ה' ביום צרה'.

ה. כה אמר כ"ק האדמו"ר מסטריקוב זי"ע, כי בכל מקום שבתורה יש איזה קשר ושייכות בין ה'קרי' וה'כתיב', וכגון
(בפר' כי תצא) שהכתיב הוא 'נער' (נערה בלא אות ה') והקרי עם ה', לא כן הם פני הדברים בתוכחה, שהקרי והכתיב
הינם תיבות אחרות לגמרי (כגון עפולים – טחורים) ללמדך שלא כפי שנראה לך כן הוא האמת... ולדין, בבוא על האדם
זמן או מצב של 'תוכחה', עוברים עליו זמנים קשים, ידע שגם אם 'רואה' מציאות לנגד עיניו הרי 'הקריאה' היא
אחרת לגמרי... והנראה כ'צרה' אינו אלא 'חסד ורחמים'... ורמז לדבר, שהנה הבעל קורא אסור לו לקרוא התיבה
בעל פה אלא עליו להביט בתוך 'ספר התורה' ולקרא את ה'קרי' מתוך ה'כתיב' הגם שאינו רואה את אשר הוא
אומר, כי בא לומר לנו, עיין היטב ואז תראה שאין זה כפי שנראה לך רק טובה וברכה.

ביאור נפלא הביא בעל ה'אלופי יהודה' בשם אחיו הגאון ר' יעקב ש. פריינד זצ"ל על דברי רש"י (בראשית יח טז)
'כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מהשקיפה ממעון קדשך מן השמים' (פרשתן כו טו), כי הנה המשקיף ומביט על
הנעשה בעולם פעמים יראה לו כי יש כאן הנהגת דין ורעה... אבל כשמשקיף 'מן השמים' שם רואים כי הכל
לטובה, ואין כאן כל רעה כלל וכלל.

ו. וכבר אמרו שבשעה שאיש צובט את רעהו (א קניפ) הרי באותה שעה הוא מחזיקו ותופס אותו יותר בחוזק
מבשעה שאוחזו בידו, כך בשעה שהקב"ה 'צובט' את האדם הרי הוא קרוב אליו ביותר ואוחז בו בחזקה, וזאת
נחמתנו בעניינו כי הקב"ה הוא התופס ואוחז אותנו ב'פרשת התוכחה' (פשיטא שאנו מתפללים להינצל מכל אותם 'צביטות'
ושנצא ידי 'תוכחה' בקריאה בעלמא, להלכה ולא למעשה... אך עלינו לדעת זאת לכל צרה שלא תבוא).

ז. מרגלא בפומיה של הגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע לומר בשם ה'חזון איש' כי 'יראת שמים' בימינו הוא להאמין שכל
העובר על האדם בכל השנה נקבע ונגזר כבר בראש השנה שלפניו. והן הן דברי ה'בעל הטורים' (פר' ניצבים ד"ה
את לבבך), וזה"ל, 'לולא האמנתי לראות בטוב ה' (תהלים כז יג), לולא אותיות אלול, שמאלול ואילך חרדתי נגד ה', והיינו
יר"ש ו'חרדה' כפשוטו.

וכבר נשאל הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, על הא דאיתא מהקדמונים בלשון הכתוב (עמוס ג ד) 'אריה שאג
מי לא יירא' ש'אריה' רומז ב'ראשי תיבות' על אלול, ראש השנה, יוה"כ, הושענא רבא, שבהם מי לא יירא, שא"כ
מדוע נאמר בלשון עבר 'שאג' ולא אמר ארי שאג בלשון הווה, הרי בכל שנה ושנה באים הימים הללו מחדש, ובימי
השאגה אנו עומדים כעת. השיב הגר"ח, שהרי מאמינים בני מאמינים אנו שכל הקורות עמנו בשנה שחלפה הכל
נגזר בר"ה, וכשמתבוננים בדברי הימים – כי פלוני שהיה עמנו לפני כשנה בימים הללו כבר איננו, רעהו שהיה

באר הפרשה - פרשת כי תבוא

(ישעיה לג ו) 'יראת ה' היא אוצרו', ר"ל של הקב"ה, כמו שפירש רבינו בחיי (שמות יט ה) שכל מלך עושה אוצר

אשתקד בימים הללו מ'עשירי העיירה' פשט את רגלו ועתה פושט גם ידו לקבץ נדבות, זה חלה ל"ע וזה הפסיד... הרי אריה שאג בלשון עבר, ר"ל האריה דאשתקד שואג ראו מה נגזר.. כמה וכמה אנשים שלא 'חלמו' ולא חשבו שככה יארע אליהם, ובפרט בשנה זו, וכי מאן דהו העלה על דעתו בראש השנה תש"פ שכך ייראה העולם באחרית השנה (ובמשך כל השנה...) וממילא מי לא יירא לקראת השנה החדשה.

דבר נפלא כתב בקונטרס 'משקה ישראל', כי הנה מצוי היום אשר מניחים טבלא בה מצויירים תמונות וכיו"ב בעריסת התינוק סביב לראשו למען יתבונן בהם וירגע מבכיו, יש המדפיסים על הטבלא תמונות של צדיקים, ויש להבדיל המדפיסים עליה תמונות של בעלי חיים, ומעשה היה בתינוק אשר הניחו דמות אריה בראש מיטתו, אותו ראה בשכבו ובקומו... לאחר שגדל וכבר היה בן כמה שנים נסע עם כל בני משפחתו לטיול בגן החיות הנקרא 'ספארי', ובראותו את ה'אריה' החל לרוץ אליו כמי שפגש את ידידו משכבר הימים, נזעקו בני המשפחה לתפסו בטרם יהיה מאוחר ח"ו, והסבירו לו שהאריה הינו בעל חי מסוכן מאוד, ובידו לטרוף אנשים חיים ולהפכם לגל של עצמות, נענה להם הילד בתקיפות, מדוע תאמרו כן, והלא אני מכירו מיום לידתי... והוא שוכב בשקט ולא עושה כלום... אמרו לו, אינך מכיר אותו רק את תמונתו הנך מכיר... והנמשל ברור, יש לך אדם שאומר מה לי לפחד מ'שאגת האריה' והרי מכיר אני אותו משנה שעברה ומלפני שנתיים וכו' וכו', מה הרעש והחרדה מר"ה - הלא עברו עלי ר"ה כמניין שני חיי... אך באמת אינו מכיר אותו אלא רק את ה'תמונה' שלו... אילו היה מבין בשכלו מהי המשמעות של יום הדין, ועד כמה כל מהותו ועתידו תלויים על כף המאזניים כפשוטו הרי היה 'שומע' היטב את האריה שואג, ונחרד ומתיירא מקולו...

פעם שאלו את הגה"ק רבי ישראל סאלאנטער זצוק"ל, מדוע הנכם עושים מחודש אלול אזא גרויסער בער [דוב גדול כל כך]. השיב רבי ישראל, צדקו דברייכם, לא לדוב הוא דומה אלא הרבה יותר מזה... הבט וראה, דוד המלך לא התיירא מן הדוב אלא שיסעו במו ידיו כמו"ש (ש"א יז לו) 'גם את הארי גם הדוב היכה עבדך', ומכל מקום אמר (תהלים קיט קכ) 'סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי'.

אלא, שהפרש והבדל יש בין הפחד והבריחה מדוב טורף לפחד והבריחה בימי חודש אלול. כי מדוב אורב ינוס ויתרחק עד כמה שיש לאל ידו להתרחק. ואילו מפחד ה' ומהדר גאונו אין אנו נסים ומתרחקים ממנו אלא נסים אליו... וכמו שכתב הרמב"ם (פיה"מ ר"ה פ"ד ד"ה העובר) על ימים אלו - 'שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומברח ומנוס אליו'. וכפי שיש בנוסח הסליחות 'אתכסה מחמתך בצילך'.

אמנם 'מודעא רבא' כי הגם שצריך להרבות ביראת שמים, אך עצבות מאן דכר שמים, לא תיזכר ולא תפקד ולא תעלה על לב, וכבר אמרה תורה בפרשתן (כח מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב', וביאר בזה הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע סמיכות הפסוק שנשמך לו לאחריו 'ועבדת את אויביך', שהקב"ה אומר עבודה כזאת שאינה באה מתוך שמחה וחדוותא דליבא, אותה העבודה 'ועבדת את אויביך', ולא את בוראך, כי אותו ברוך הוא תעבדון רק מתוך שמחה וטוב לבב (ולכן נענש מידה כנגד מידה - ועבדת את אויביך).

ויש ללמוד ממקרא מפורש על חובת השמחה בימי אלול, שכן נאמר (תהלים צו יא-יג) 'ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הים ומלואו, יעלו שדי וכל אשר בו אז ירננו כל עצי יער, לפני ה' כי בא כי בא לשפוט הארץ', והרי שלפני זמן ה'משפט' שרויים כל העולמות בשמחה, ומכאן נלמד על השמחה הגדולה שיש בחודש אלול שהוא לפני תשרי... ואכן, כל עבודת חודש אלול עיקרה מתוך שמחה, וכפי שהמליצו שאלול ר"ת לעבעדיג און ווייטער לעבעדיג (להיות בשמחה יותר ויותר), כי על האדם לשוב אל בוראו בשמחה ובטוב לבב,

כשנשאל הגה"ח ר' יעקב קאזליק זצ"ל מה חובת האדם בעולמו בחודש אלול, ענה ר' יעקב, עלינו לשמוח שמחה רבה, כי הצלחנו ללכוד את הגנב (כשכוונתו על היצר הרע), ואף אנן נענה אבתריה שאף אם עדיין לא לכדנוהו, ואינו תחת ידינו, מכל מקום על ידי השמחה נוכל לו...

ואף שצריך לדאוג שלא לאבד רגע לבטלה, אך אין זה סתירה כלל לשמחה, והדבר דומה לאם רחמנית הדואגת בכל עת על בנה יקירה לבל יארע לו מאומה, שלא יפול ולא יפצע... ופשיטא שאינה בעצבות מחמת כן... אדרבה, מרוב אהבתה את בנה הרי היא דואגת לשלומו, ושומרת עליו מכל משמר, כיו"ב עבודת הימים הללו, שדייקא לגודל ערכם על כן צריך לשמור על כל רגע ורגע, אך אין לזה שום שייכות לעצבות.

יהיה לך בביתך איפה ואיפה, והיינו שלא זו בלבד שאסור להשתמש באותם משקלות לגזול על ידם את הלוקחות אלא גם אסור מדאורייתא להחזיקם בבית, ומבאר טעמא דמילתא, וז"ל, אחר שהזכיר דרכי השראת שכינה בישראל, הזהיר שלא בלבד שנא הא-ל את עיוות הדין, אבל ישנא גם בן המחזיק בכלים מוכנים לעשות עול, ושצריך להרחיק אותם הכלים פן תגעל נפשו אותנו, כאמרו (פסוק טו) כי תועבת ה' אלוקיך כל עושה אלה'.

וסגולה מדבר שאינו מצוי בידו בכל עת כמו אבני יקר, וכן 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' (ברכות לג:) ע"כ הקב"ה עושה אוצר מיראת ה' אשר בך".¹ ושמא תטעה לומר שיש אליו ית' איזו צורך באוצר זה, ע"כ אמר יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, אין לו ית' שום צורך באותו אוצר כי אם לך הוא שמור ליתן לך משם כל צרכך ולפרנסך משם,² ואין הקב"ה מוסר מפתח של אוצר זה אל השליח אלא הקב"ה בעצמו ובכבודו מחזיקו בידו כי האוצר הלזה חביב עליו מאד. עכ"ל (ועיי"ש עוד).

מחתרת התורה – חובת התשובה בימים אלו

כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (כי תצא תרמ"ב ד"ה בפסוק) וז"ל, וכן בכלל באלה הימים ימי אלול שהם ימי תשובה וכו', ונפתחין שערי רחמים בשמים בימים אלו שידו פשוטה לקבל שבים. ולכן צריך כל

ומהות 'יראת שמים' כפשוטה היא לברוח מן העבירה ומכל הדברים המביאים לעבירה, וצא למד ממה שכתב ה'ספורנו' לבאר מה שאסרה תורה להחזיק בבית אבני משקלות מקולקלים וכדכתיב (כה יד) 'לא

ח. כלומר, שכל אחד עושה 'אוצר' ממה שאינו מצוי כל כך בידו וכפי מדרגתו, העני יטמין בכספת (סעי"ף) \$ 1,000, ובעה"ב רק 10,000, העשיר הקטן יטמין 100,000 והגדול יותר 1,000,000... ואילו ה'מלך' יטמין דבר נדיר ביותר כמו אבני יקר, כן הוא כביכול כלפי שמים – שהרי כל העולם כולו שלו, חוץ מ'יראת שמים' שהיא נחשבת כמי שאינה מצויה בידי הקב"ה, ולכן, עושה הקב"ה 'אוצר' מיראת ה' אשר באדם.

ט. והנה, ב'ברוך שאמר' הננו אומרים 'ברוך המרחם על הבריות ברוך משלם שכר טוב ליראיו', ויתבאר על פי משל 'לבטלן' שלא דאג לפרנסת אנשי ביתו, ואפילו פרוטה אחת להחיות משפחתו לא הביא, עד שהודיעו לו ב"ב, 'צא נא השדה' להביא טרף ומזון, ואם לאו לא תראה יותר את פני הבית... בצר לו פנה לידידו אשר בבעלותו מפעל גדול בבקשת רחמים שיעביד אותו כ'פועל' ותמורתו יתן לו שכרו משלם, נכמרו רחמי הידיד ופתח לברר אצלו באיזו מלאכה הנו בקי... והנה, אם יתברר שאינו יודע לעשות כלום אזי בטוב ליבו ימצא לו בעה"ב עבודה מזדמנת ויתן לו דמים מועטים חלף 'עבודתו' וכגודל רחמנותו, אמנם אם יתברר כי אומן בקי הוא במלאכתו וביכולתו 'לקדם' את המפעל ולסייע בדברים הטעונים שיפור, בוודאי ישלם לו בעל המפעל שכר נאה ומכופל, שהרי הוא זקוק לו לטובת עסקיו. ובדרך זה יש לפרש בלשון הברכה, כי הקב"ה 'מרחם' על כל בריותיו ונותן לחם לכל בשר, אלא שאינו נותן אלא ב'רחמנות', אבל לאיש אשר הוא מ'יראיו' אזי משלם לו שכר טוב, כי כביכול הקב"ה 'צריך' לאותו אדם, שהרי הוא 'מקדם' את המפעל' ומביא יראת שמים ה'חסרה' למעלה, שהלא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ועל כן הקב"ה משלם שכר טוב ליראיו.

י. הנה, דברות קדשו נכתבו כנבואה הנצרכת לדורנו אנו, שלא זו בלבד שאסור להשתמש ב'כלים' המאחרים אלא גם שצריך להרחיק אותם הכלים מן הבית, צא טמא תאמר להם ובל יבואו במחנינו, פן תגעל נפשו אותנו.

אין חמור מפריצת חור בחומת היהדות הקדושה, ומשבירת הגדרים שהעמידו לפנינו גדולי ישראל זי"ע ויבדלחט"א. וכבר אמר שלמה המלך (קהלת י ח) 'ופורץ גדר ישכנו נחש'. ומבאר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם פ"ו בהג"ה) מדוע לא אמר ישכנו ארי, כי הנה אדם אשר פגע בו ארי ונשכו ירגיש תיכף ומיד את כאב המכה, ותיכף יחישו אליו את אנשי ההצלה, משא"כ הכשת הנחש איננה מורגשת מיד, והמוכה ממשיך להלך כלא היה, והארס מתפשט לאיטו בכל גופו עד שלפתע הוא נופל ומת חלילה. וכן הוא בפורץ גדר, ולענייננו, בכל העוסק בעניינים הנבזים המדוברים, כי שעה שהוא פורץ את גדרי הקדושה אינו שם על לבו מה גדולה עוולתו אשר עשה, ואינו מרגיש איככה הטומאה כולה נכנסת בקרבו כארס של עכנאי, ואף יאמר, מה עשיתי, עברתי על ה'גדר' וראה נא שלא הריעותי ולא נחמצתי במאומה, אך באמת, באחד הימים תמצאנו לפתע 'מת' ונופל ברוחניות – מלא מכף רגל ועד ראש בזוהמא וטומאת הרחוב... ומועטים הם היוצאים מבאר שחת זו.

באר הפרשה - פרשת כי תבוא

אדם להתעורר בתשובה"א, וכמו שדרשו חז"ל (ברכות ו):
 בתפלה על פסוק (ישעיה נ ב) 'מדוע באתי ואין איש'ב,
 כמו כן בימים אלו שהקב"ה פותח יד לדופקין בתשובה
 צריך כל אחד לדפוק עתה על דלתות התשובה. וזהו
 שאמר (כנ טו) 'כי ה' אלוקיך מתהלך', שידע האדם כי
 הש"י כביכול מקדים ומוכן לעזור להבאים לטהר, וכמו
 שכתבתי במקום אחר כי 'להצילך ולתת לפניך אויבך'ג
 (שם) ר"ת אלול, עכ"ל.

לסייע להבאים לטהר, וכמו שכתב עוד ה'שפת אמת'
 זי"ע (בפרשת תרס"א ד"ה במדרש) וז"ל, אשרי אדם שומע
 לי לשקוד על דלתותי יום יום (משלי ח לד), מדכתיב 'יום
 יום' משמע שבכל יום (בכל ימות השנה) יש פתיחת דלתות
 אלו, והם ב' דלתות - לצדיקים ולבעלי תשובה... שהקב"ה
 חותר חתירה לבעלי תשובה. (והנה, מדכתיב) 'לשמור מזויות
 פתחי' (שם) משמע דקאי על זמנים מיוחדים שנפתח
 'שערים גדולים' כמו אלול ותשרי. עכ"ל"ד.

ומדבריו למדנו את גודל הסייעתא דשמיא שיש בימים
 אלו לקבל שבים עד שכביכול השי"ת מקדים
 ולא זו בלבד, אלא אף גם זאת נלמד מדבריו לאידך
 גיסא, כי אדרבה, דייקא לגודל התעוררות התשובה

ידוע לכל ה'פיצוץ' הנורא אשר היה בשנת תשמ"ו ב'כור האטומי' בעיר טשערנאביל שברוסיה, מקום אשר מכינים
 בו החומר עבור 'פצצת האטום', וכשערכו שם ניסויים התחמם הכור יתר על המידה עד שהתפוצץ, ונתפזר חומר
 מסוכן הנקרא 'רדיואקטיבי' למרחקים, ורבים רבים מתו שם, ומני אז ועד היום הזה המקום ההוא מסוכן לשהות
 בו עקב ה'קרינה' השוררת שם, והרי הוא כ'עיר הנידחת' ממש - והיתה תל עולם, ואף אסור להיכנס לשם. והנה
 מתחילה נזהרו הכל שלא להתקרב לאותו חבל ארץ, אך כעבור כמה שנים כבר 'ניסו' כמה 'חכמים' ונכנסו שמה,
 באמרם, שאין שום סכנה בשהייתם שם, כי הכל 'דמיונות' של השלטונות מסיבות שונות ומשונות, ואף קיבצו
 'חכמים' כמותם ונכנסו לשם וסיירו לארכו ולרחבו, ובצאתם התפארו בקול גדול, ראו כי יצאנו בשלום ואין ממה
 לפחד כלל, אלא שלא ידעו שנספג החומר המסוכן בגופם ופעל לאיטו את פעולתו הרעה, ולא זו בלבד שלבסוף
 ניזוקו, גם הולידו ילדים חולים ופגומים רח"ל, ודורות שלמים 'נחרבו' בגלל אותה 'חכמה'...

כיצא בדבר נדמים אותם המתחכמים לפרוץ גדרות עולם, תקנות שתיקנו גדולי הדור להרחיק את האדם מן
 העבירה, ואומרים 'שלום עלי נפשי', הנה מחזיק אני בכלי אסור ולא אירע לי מאומה, הצצתי ולא נפגעתי, הסתכלתי
 במקום האסור ולא נפגם בי כלום אלא נשארתי יהודי שלם בכל הרמ"ח והשס"ה... ואינו יודע עד כמה 'רגעים אלו'
 פגמו בו ובזרעו אחריו... ושומר נפשו ירחק כאותו הבורח מפני הסכנה...

יא. הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, היה מזמר בכל חודש אלול עם תנועת ימים נוראים המיוחדת כשאבריו הק' דא
 לדא נקשן, את לשון הפייט בתחילת יוצרות לזכרונות יום ב' דראש השנה, 'אפחד במעשי, אדאג בכל עת.
 אירא ביום דין בבואי לזיכרון', בהוסיפו באותה תנועה 'דער רמב"ם פאסקנט אז מ'דארף תשובה טוהן, און דער
 ראב"ד קריגט זיך נישט דערויף... וואס וועט זיין די סוף, וואס וועט זיין די תכלית... [הרמב"ם פוסק שיש לשוב
 בתשובה באלו הימים, ואף הראב"ד אינו משיג עליו בפסקו זה... מה יהא הסוף ומה תהא התכלית]. ואם באותו
 קדוש וטהור מצינו כן אנן מה נעני אבתריה.

יב. וכך איתא שם בגמ' 'אמר ר' יוחנן, בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס,
 שנאמר מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה, ומכאן הוכיח ה'שפת אמת' על חובת התשובה בימים אלו
 שהקב"ה מקדים לפתוח שערי תשובה, שלא יהא בכלל מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה ח"ו.

יג. כתיב בפרשתן (כח ז) 'יתן ה' את אויביך הקמים עליך נגפים לפניך', והקשה הג"ר שמעון שוואב זצ"ל (מעין בית
 השואבה) שמאחר ש'בברכות' עסקינן אם כן היה עדיף יותר שלא יהיו אויבים כלל, אלא ישבו על מי מנוחות
 באין מפריע, ואילו בפסוק מבואר שאכן יהיו אויבים אלא שינגפו לפני ישראל, אלא מכאן למדנו כי בדרך הטבע
 צד הטומאה שונא את צד הקדושה, ולא באנו לעולם הזה לישב במנוחה אלא להילחם תמיד עם היצר הרע, וכלשון
 הגמ' (ברכות ה.) 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע', ואכן זאת הברכה היא להצילך ולתת לפניך אויבך ניגף
 לפניך, שיזכה לנצח את יצרו הרע. ומכאן 'חיזוק' לכל המתאונן על המלחמה הקשה שהוא שקוע בה תדיר כנגד
 יצרו, כי רק לשם כך נוצרת.

יד. בדרך צחות ביארו את דברי חז"ל (שבת נג.) 'חמרא אפילו בתקופת תמוז קרירא ליה'. ולכאורה צריך ביאור,
 הרי 'שילהי דקייטא קשה מקייטא' (יומא כט.) פירוש, שהחום בחודש אלול - בסופו של קיץ קשה מאמצע

באר הפרשה - פרשת כי תבוא

הנשפעת ממעל, מוטלת עלינו חובה גדולה שלא להיות עתה^{טז} על דלתות התשובה ויכנס בהם דלת לפנים שוטה המאבר מה שנותנים לו^{טז}, אלא כל אחד ידפוק מדלת.

הקיצ, ואם כן היה לומר חידוש גדול יותר – שלחמור קר אפילו באלול, אלא י"ל. כי אכן אפילו החמור איננו קר בימי אלול...

אלא שעלינו להיזהר שלא להיות כאותו 'חמור', שהגם שחם לו בחודש זה אך סוף כל סוף נשאר 'חמור'... ויתבאר הדבר ב'מעשה' בבחור ש'לא לנו' ולא עלינו החל לפרוק מעליו עול תורה ומצוות, באחד הימים נמצא הנער כשפניו אדומות ולוהטות מ'משקה' יקר אשר שתה והגיע עד כדי איבוד הדעת שלא היה לו... ובשכרותו זו עלה על האוטובוס, כשהוא מדלג על נערים ודוחף הזקנים, ונשכב על שתי ספסלים בחבטה עזה בקול רעש גדול. הנהג שהוכה בהלם מהברנש המוזר... קרא אליו בקול, בחור... שילמת כבר... ניגש אליו הבחור והחל לסלסל בקולו כאחד מזקני המשגיחים בעת מסירת 'שיחת מוסר' בימי אלול על מדרגות ה'ארון קודש', וצעק, א-ל-ו-ל... 'כסף' זה מה שעומד לך עכשיו בראש... כן שילמת לא שילמת... והרי א-ל-ו-ל היום... איי... געוואלד...

מה נאמר ומה נדבר, אוי לאותה בושא אוי לאותה כלימה... 'שיכור' הזועק 'אלול' בכדי להיפטר מן התשלומים... כי בוודאי חודש אלול הוא כאש יוקדת הנשפע עלינו משמים לעורר אותנו להתחמם כנגדה, אך אין די באש היורדת מן השמים... וכמו שאמרו כי הנה אם יונח על האש קדרה מלאה בבשר וכל מטעמים תוציא חמימות האש מהם טעם טוב וריח נעים של טשולנט של שב"ק ימלא את הבית, עד שהמלאכים יכניסו לקדרה תבלין ושבת שמה עם ריח גן עדן, מאידך אם יושלך לתוך האש חומרי פלסטיק ונייר קרטון, יתמלא הבית באוויר מחניק הגורם לבני אדם לברוח משם... אמור מעתה, כי לא די ב'אש', אלא הכל תלוי במה שמניח עליה. כיו"ב ייאמר לענין ימים הללו, על האדם להתעורר ולשוב בתשובה באמת, ולהניח על האש 'כלים' מלאים בתורה ובמצוות ובתפילות ובתחנונים, ואז תסייע לו ה'אש' להיות מוכן כדבעי לבוא אל המלך בר"ה.

טו. וכבר אמרו צדיקים (עבודת ישראל ראה ד"ה עשר תעשר בשם הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, ובעוד הרבה ספרים) על המשנה (ר"ה ב.) 'באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה, רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי', שתנא קמא סבירא ליה שהמתמהמה מלשוב בתשובה עד אחד באלול הרי הוא כעושה מעשה 'בהמה', ואילו רבי אלעזר ורבי שמעון חולקים עליו ואומרים, שאכן זה השב באחד אלול עדיין בגדר 'אדם' הוא, ורק מי שאינו נזכר לשוב עד ראש השנה 'נמשל כבהמות נדמו'.

טז. שוב מעשה נורא אירע עם אברך החשוב, אשר ידיו רב לו ב'סיפורי צדיקים', ידען נפלא בהליכות והלכות חסידים ואנשי מעשה, על כן כשאחד ממפעלי 'קירוב' החליט לערוך 'סמינר' בעירות יורופ (אירופה) למשך שבוע שלם, כולל תפילות על ציוני הצדיקים דשם נקרא האברך הנ"ל לעמוד בראש הנסיעה. כמובן שההכנה לכך וסידור כל הנדרש – טיסות, אוטובוסים, מלונות וכו', כרוכה במאמצים אדירים עד כלות הכוחות, ואכן מיודענו עבד ללא לאות ימים כלילות, החל מסידור בני הבית – הבנים והבנות כל אחד משאלותיו וצרכיו, השקעת כח ומח בבירור מקומות וזמני נסיעה להצלחת הנסיעה בשלימות הגמורה, כדי שיצא דבר מתוקן ומקובל.

ויהי בחצי הלילה, אותו לילה המשומר ובא להיותו יוצא מהבית בשעה 2:00 כשהטיסה היא ב5:00, וכבר נגמרו כל ההכנות ואריזת החבילות, גם הטעקסי כבר הוזמן לשעה 2:00, ועדיין השעון מורה על 1:30, החליט האיש לנצל את מחצית השעה הנותרת להכין 'אמרי שפר' מושכי לבבות משתתפי ה'מסע' כראוי וכיאות. אלא שבו ברגע שנתיישב נעצמו שמורות עיניו מחוסר השינה המשוועת, וכגודל מחסור השינה כן עמקות השינה, ותוך כמה רגעים בודדים מצא את רוחו מופקדת ביד 'א-ל מלך נאמן'.

מהר מאוד כחלום יעוף עבר הזמן וכבר הראה השעון על 2:00 והלה נם את שנתו העמוקה, נהג הטעקסי שראה כי הזמן חולף החל מצפצף בקול רעש גדול, אלא שאת השכנים הצליח להעיר אבל לא את מיודענו, בלית ברירה התקשר ללא הרף לבעל הבית, דפק בדלתו אך הוא היה כקול קורא במדבר, עד שבשעטומ"צ בשעה 2:30 הועילו הדפיקות ומיודעינו קם לתחיה... בראותו את השעון נבהלה נפשו מרוב האיחור, תפס ונטל את חבילותיו מכל הבא לידו וירץ אל הרכב כשקורי השינה נסוכים על פניו... מרוב בהלה לא שם לב שנטל עמו גם 'שק האשפה' שהוכן בצידי הדלת להשליכו לפח הזבל העומד ברחובה של עיר, במשך הנסיעה עד שדה התעופה (עירפארט) גער בו הנהג – וכי לזו אחריות ייקרא, לישון שנת ישרים כשהמטוס עומד כבר להמריא, האברך קיבל באהבה והצדיק את הדין, כשהוא מחזק את עצמו כי כך היא דרכה של תורה ה'התחלות קשות' והמניעות עצומות, אך הכל לטובה.

באר הפרשה - פרשת כי תבוא

הרצון מלעשות תשובה, אזי 'כי עתה שבנו זה פעמים' (עלינו לשוב בתשובה על חטא בכפליים) וק"ל, עכ"ל.

וכבר נודעו דברי רבינו יונה (שערי תשובה שער הראשון אות ב) על המתאחר מלשוב בתשובה, ומביא מדברי המדרש (קה"ר ז לב) 'משל לכת של ליסטים שחבשן המלך בבית האסורים, וחתרו מחתרת פרצו ויעברו, ונשאר אחד מהם, בא שר בית הסוהר וראה מחתרת התורה והאיש ההוא עודנו עצור, ויך אותו במטהו, אמר לו, קשה יום הלא המחתרת התורה לפניך ואיך לא מהרת המלט על נפשך'.

ובן כתב הרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (שבת שובה דרוש ד) וז"ל, וזה שמעתי אומרים רמז 'כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים' (בראשית מג י), כי כשעושה אדם עבירה ואינו שב עליה כל השנה עדיין אין בידו רק גוף העבירה, אבל מניעת התשובה עדיין לא נחשב לו עוון... זולת בימים אלו אשר כוחם מתחיל מר"ח אלול שהם ימי רצון - כאשר עברו ימים אלו ולא תיקן את עצמו אזי צריך לעשות שני פעמים תשובה, כי כבר יש בידו ב' עונות. א', גוף העוון. ב', מה שלא עשה תשובה נחשב לעוון, וזהו שאמר 'כי לולא' הוא אותיות אלול, אם אחרנו את אלול, דהיינו כל ימי

בהגיעו לשדה התעופה כל עוד נשמתו באפו החל לרוץ לעבר הפקידים הנוטלים את המזוודות מידי הנוסעים, וכדרכם פתחו בסדרת שאלות האם ארז בעצמו את החבילות (בכדי שלא יעבירו דברים מסוכנים מארץ לארץ), ולאחר מכן הניחו את כל המזוודות במכונת 'שיקוף' לפניה נגלו תעלומות... ומבחינה אם יש שם חומרי מתכת או שאר דברים, ופצחה המכונה בצפצופים רמים להודיע קבל עם ועדה שיש כאן חומר 'חשוד'... מיד הורידו הפקידים את החבילות ופתחו, לראות מה יש שם, באותו רגע שפתחו את שק הזבל פרץ החוצה ריח נורא של ריקבון, וימצאו שם שברי קופסאות שימורים (Cans) ושאר ירקות ונוזלים... וכדי בזיון וקצף... נטלוהו 'אחר כבוד' אל החדר פנימה והתחילו לחקור אותו לשם מה הביא שק זה, שמא רצה ל'בנות' איזה מטען חבלה מכל אותם שיירים... וסיפר להם כל אשר קרהו.

כי לא יטוש ה' את עמו, ומשנכרו דברי אמת נאמנו דבריו ושחררוהו לחירות, ובס"ד אף הספיק לעלות על המטוס ברגע האחרון, מותש ועייף נפל על מושבו, כאוב היה עד למאוד. וזמן רב לקח לו ליישב את דעתו ולהרגיע את נפשו ממפחי הנפש שהכין לעצמו, מגערות הנהג, מקולות הבידוק והמסתעף.

אחר הדברים האלה כשוך... וכבר הספיק 'לסדר את נשימותיו', פתח את דרשתו לקהל המשתתפים, כשהוא מספר להם מ'בראשית' כיצד נרדם ועד שמצאו את האשפה 'לעיני כל ישראל' בבזיונות גדולים ועצומים, ומוסר השכל הרבה יש בדבר, אילו הייתי מתעורר מיד לקול 'תרועת' הנהג אזי הייתי מיושב בדעתי, ובדעת צלולה הייתי לוקח את המזוודות מתוך תשומת לב, ולא היה בא לידי כל תקלה זו, אך מאחר שלא התעוררתי בפעם הראשונה, ואף לא בפעם השניה, אלא רק לאחר חצי שעה על כן הייתי בהול ביותר ובחפזון נורא לקחתי חפציי מבלי ראות, ועל כן באה עלי כל 'פרשייה' זו...

לעניינינו יאמר, מתחילת חודש אלול תוקעים בשופר לעורר ישנים מתרדמתם, אל נא נתעורר 'ברגע האחרון' - רק בראש השנה, כדי שלא נבוא עם כל 'שקי האשפה' שברשותנו... אלא נתעורר עתה, לפני בוא יום השם הגדול והנורא, ומתוך יישוב הדעת 'נזרוק' את כל חבילות העבירות, ונגיע זכים נקיים ומצוחצחים לעבור לפניו כבני מרון... יז. וידוע הדקדוק בלשונו, מה ענין 'קשה יום' לאדם זה, והרי הסיבות שמנעוהו מלברוח הם עצלות או פחד שמא יתפסוהו, לכאורה יותר נכון לקראו 'עצל' או 'פחדן'. אלא רמז יש בדבר, שגם אם יש לו לאדם קשיים רבים המקיפים את כל יומו, אך אם 'מחתרת חתורה לפניך' אין מקום לשקוע בכל קשיים אלו, כי עליו להתעלות ולהתרומם מעליהם, להימלט על נפשו ולהציל את עצמו. וזהו שאמר שר בית הסוהר 'קשה יום', אמת כי הינך קשה יום אך הלא מחתרת חתורה לפניך, ולא כל יומא אתרחיש ניסא... ואיך לא מהרת לברוח. ולדידן יאמר, ימי אלול עתה, ימים בוערים והמחתרת חתורה - זו ההזדמנות להימלט מהיצר, אל נתבוסס בקשיים שונים ובטרדות היום - יום, אלא נמהר להימלט על נפשנו...

ומעניין לעניין באותו עניין, מעשה בשוטה שהילך מעדנות על פסי הרכבת, והנה התקרבה הרכבת במלוא עוזה וכשהבחין ה'קטר' מרחוק במאן דהו הצועד על ה'פסים' צפצף בקול 'תרועה גדולה' להזהירו שיתרחק מבעוד מועד, שמע הלה את ה'קול' והחל לשחוק בעצמו, מה קרה לצופר שקולו צרוד (האם הצטנן...), זכורני ש'פעם' היה קולו ברור וחזק יותר... שוב צפר הקטר צפירה חזקה בקול 'שובר ארזים'... נאנח השוטה הלז בהנאה ואמר, אכן הפעם היתה

על כן יעזוב איש את דרכו הרעה י', ומאי דהוה הוה, שהנה איתא בזה"ק (זו"ח עב.) לפרש מה שנאמר (כא) ומכאן ואילך יתחזק ויתחדש לעבודתו ית"ש י", וכמו שכתב הר"ק מקאז'ניץ זי"ע (יקר מפי כי תצא ד"ה ושבת).

זו צפירה כמו שכתוב... אך לא השיג אל ליבו שהקול בא לעורר אותו שיזוז... והמשיך להלך בדרכו, חזר הקטר וצפר בשלישית בקול שיכול לעורר מתים הישנים מנוחת עולמים... התפעל השוטה באומרו, אח... לכוה תרועה לא פיללתי... אכן זה יחיד מומחה... לא עברו רגעים ספורים והגיעה הרכבת ומחצה אותו רח"ל ולא נשאר ממנו כי אם... לאותו שוטה נדמים האנשים השומעים קול שופר ומתחילים לדון בינם לבין עצמם מה אירע לשופר או לבעל תוקע שלא עלתה התקיעה יפה כל כך... או שאומרים, אכן, לכוה תקיעה התכוונו חז"ל... (אין כוונתנו באופן שיש אכן מקום לחשוש לגבי כשרות התקיעה, וד"ל) ואינם מבינים כי השופר בא לעורר אותנו שזוז... אין התקיעה מטרה בפני עצמה... אלא כלשון הברכה לשמוע קול שופר - ש'נשמע' מה 'אומר' קול השופר, לעורר אותנו לשוב אל ה', ולעקור שורשי הרע, וכמו שרמזו בשם 'שופר' שהוא ר"ת שורש פורה ראש ולענה. ואין הדברים אמורים רק לאותם המתעסקים בטיב התקיעות, אלא לכל השומעים קול שופר וממשיכים לעסוק בשלהם...

וכזאת שמעתי עוד מאיש חסיד, ת"ח וצדיק עובד ה' מנעוריו, במשל למה שנהוג בימינו, שהפלא' (סעלפאון) מזמר ניגונים שונים המשמחים לב שומעיהם בשעה שמאן דהו מתקשר אל בעל הפלא', והנה בשעה שהפלא' מזמר את ניגונו בעת ההתקשרות, הרי העומדים 'מסביב' נהנים מאד לשמוע את הניגון ה'מעורר' או לאידך 'משמח', לא כן הוא בעל הפלא' עצמו שאינו 'שומע' כלל את הניגון, אלא הוא עסוק לבדוק מי הוא ואיזהו שהתקשר אליו... ומה רצונו ממנו בזו השעה, כיו"ב לענין 'קול השופר', יש העומדים מחוץ לכל הענין, והם רק שומעים את ה'ניגון', אבל מי שיודע שהשופר פונה אליו הוא שומע את המונח 'מתחת' לניגון, מה רוצים ממנו בזו השעה.

ומה נאה להסמיק לזה מעשה שהיה עם הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל, שכידוע היה דורש בקביעות בכל ליל שב"ק בביהכ"ס הגדול 'זכרון משה' שבעיה"ק ירושלים, בשבת אחת עמדו שני בחורים ברחובה של עיר, ואחד מהם שאל את רעהו, האם הנך הולך ל'שבדרון'... אמר לו רעהו, לא ולא, כבר שמעתי אותו עשרים פעמים... 'למזל' עמד רבי שלום לאחריהם ושמע את דבריהם הנאמרים באמת. למעשה, באמצע הדרשה רואה רבי שלום שהשנים נכנסו לבית הכנסת, נענה ר"ש וסיפר, בכביש הגדול נסעו פעם הרבה רכבים, לפתע החליט אחד מהנהגים לנוח מעט מעמל הדרך באמצע הכביש, עצר את רכבו, ופנה לעסקיו לקריאת 'כתבי עת' וכדו', כמובן שמיד נעשה לאחריו 'פקק' (טרעפיק) ארוך, הללו פתחו ב'צפצופים' - מתחילה בפה רך, ולבסוף בעבודה קשה, ותיהום כל העיר, ו'גולם' חצוף זה בשלו, כמי שאינו מרגיש כלל בכל המתרחש סביבו - הוא עסוק בשטויותיו בריכוז מלא, לפתע הבין את הבלגן (טומה) פתח את דלת רכבו, ויצא ממנו במהירות, ופתח לזעוק לכל העומדים מאחוריו, די, חדלו לכם, מדוע הנכם מצפצפים ומצפצפים, וחוזרים על אותו צפצוף עשרות פעמים, כבר שמעתי אתכם, הפסיקו כבר... זועקים הם לעומתו, מה... וכי השתבשה דעתך, מה הרווחנו בזה ששמעת את צפצופינו, והרי אנו מצפצפים כדי שתזוז ממקומך, זוז ואז נשתוק, ובזה רמז להם, כי כל דברי המוסר והתעוררות, אין בהם מטרה כשלעצמם כמו המטרה שהשומע אותם יתחיל לזוז ממקומו, א"כ טענת 'כבר שמענו' מופרכת ביסודה היא.

יח. מעשה היה ב'בא בימים' שתקפה עליו השכחה רח"ל, עד שלא ידע מימינו ומשמאלו ממש, לא 'מאין באת' ולא 'לאן אתה הולך'... באחד הימים לא שמו בני הבית לבם ויצא האיש לרחובה של עיר והחל לשוטט אנה ואנה, הבחין בו עובר אורח וניסה לשמוע ממנו 'איה מקום כבודו', אך לדאבון לב לא ידע להשיבו, על כן הכניסו לרכבו, ואמר לו הנא אסע ברחובות העיר, ומע"כ יביט דרך החלון על צידי הדרכים, אולי יכיר איזה 'בנין' או חנות ועי"ז יזכר היכן ביתו נאווה קודש... בתוך שיחתם אמר לו הנהג, נראה לי שהיה מן הראוי שמע"כ ידבר לתוך 'דיסק' (c d) שם ידבר ברורות מה שמו ומקום מגוריו... מיד אמר האיש, אה... אה... הנה נזכר אני כי יש דיסק בחיקי, שמע הנהג את הדיסק ותיכף ומיד השיבו אל הבית, והכל בא על מקומו בשלום... ולענייננו אנו, בימים אלו ייזכר כל אחד כי ה'דיסק' נמצא בכיסו, כל אחד ואחד יודע היטב היכן הוא 'מקומו' האמיתי ולהיכן עליו 'לשוב' בתשובה, אלא שהיצר הרע משכיח מעמנו תכלית החיים ומטרתם, עד שאנו מסתובבים אנה ואנה מבלי לדעת איה היא הדרך המובילה בית א-ל... אין לנו אלא 'להוציא את הדיסק' ולהשמיע לעצמנו מה אנו באמת, בניו אהוביו של הקב"ה, רצונו לעשות רצונך, וכבר נמצא את הדרך בנקל...

הנוראים' יחזור לדרכו הראשונה וכאילו לא היה כלום. ופשיטא שאכן על האדם לעזוב הרגליו הרעים ולקבל על עצמו לעשות רצונו ית' גם במשך כל השנה כולה^כ, אולם זאת עלינו לדעת כי עצם מחשבה זו בשקר יסודה, כי אין ערוך לאותם הרחוקי תשובה שבאלול^כ, והקב"ה מצפה אליהם ויש לו נח"ר מרובה מהתעוררות של בני ישראל בימים אלו, ותועלת מרובה יש מהם אף אם ח"ו לא יחזיק מעמד בתשובתו^{כד}.

'ירח'^כ, ומבאר כי מצינו ג' לשונות ל'לבנה', ירח, לבנה וסיהרא, והיינו כי בתחילת החודש נקראת היא בשם 'ירח' שמתחילה להתגדל ולהתחדש, באמצע החודש כשהיא בשלמותה אזי מכנים אותה 'לבנה', ואילו בסוף החודש נקרא שמה 'סיהרא' אחר שאינה מאירה כל כך והרי כמו בבית הסוהר. על פי זה כתב 'ובחודש אלול נפתחין שערי תשובה, וצריך האדם לדמות בעצמו שמעתה מתחיל להתגדל כתינוק בן יומי^כ, ולכן אלול נקרא ירח'.

חיזוק עצום לדבר מצינו בספה"ק 'מגיד מישרים' למרן ה'בית יוסף' (פר' לך לך), וז"ל^ק, כמה דכתיב (שה"ש ח יד) ברח דודי וכו', דמאן דתב בתיובתא קמי קב"ה, ובתר הכי אויל בתר הנאין וכסופין דגופא, ומ"מ

והנה מדרך היצר הרע להכניס רפיון ו'לצנן את האמבטי הרותחת', בתואנה, כי מה בצע ביגיעה בחודש זה ובהתאמצות בעבודת השי"ת אחר שכעבור הימים

יט. ועל דרך שהיה אומר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (תשי"ב), שלכן נכתבה פרשת הביכורים בסוף התורה ללמדנו שאף אם כבר עבר עומד האדם ב'סוף התורה' והרבה לחטוא, לא יתייאש, כמצות ביכורים - להתחיל מחדש בפירות המבכרים, מתוך היסח הדעת מכל מה שאירע עמו בעבר.

כ. וביארו בזה על פי מה שכתב ה'בית שמואל' (באבן העזר קכו ז), שב'כתובה' יש לכתוב 'כך וכך לחודש', ואילו בגט כריתות כותבים 'כך וכך לירח', ונלמד מהפסוק (להלן לג יד) 'גרש ירחים' שבגירושין כותבים ירח, ומעתה אפשר לומר שלכן כינתה התורה את חודש אלול 'ירח ימים', לרמז לנו שחובתנו בחודש זה - לגרש ולבער את יצרנו הרע הבורע בקרבנו תמיד, לבערו מאתנו בגט כריתות לצמיתות.

כתב ה'רא"ש' על התורה (בראשית ו ב) כשירדו המלאכים, אמרה הבתולה לא אשמע לכם אם לא תעשו הדבר הזה - שתתנו לי כנפים שלכם, כמו שנא' (ישעי' ו ב) 'שש כנפים לאחד', נתנו לה כנפיהם, מיד פרחו לשמים ונמלטה מן העבירה, ואחזה פני כסא, והקב"ה פרש עליה עננו וקבלה, וקבעה במזלות, והיינו 'מזל (אלול) בתולה', והמלאכים נשארו בארץ ולא יכלו לעלות עד שמצאו סולם שיעקב אבינו חלם ועלו, הה"ד 'והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו'. הרי לך שכל מהותו ומזלו של חודש זה - להיות 'בורח מן העבירה'.

כא. וכה אמרו צדיקים לרמז במזלו של החודש 'מזל אלול בתולה' (ספר יצירה פ"ה מ"ח), שבחודש זה ביד כל אחד לעזוב את כל העבר - כמי שלא קלקל מעולם, דוגמת קרקע שלא נחרשה מעולם - הנקראת בגמרא 'קרקע בתולה' (ע"ז לב),

כב. וכבר כתב הרה"ק מקאז'ניץ זי"ע (יקר מפז כי תצא ד"ה ושביית) לבאר בדרך הרמז במה שנאמר (תהילים ז י) 'יגמר נא רע רשעים', שרומז על אלו שחוזרים בתשובה בנ"א יום שמר"ח אלול ועד שמחת תורה, ובדעתם שלאחר ש'יגמר נא' - כשיגמרו ויעברו אלו הימים ישובו לדרכם הרעה, וזהו 'רשעים'.

אגב אורחא, יש שפירשו באופן אחר, כי הרשעים אומרים יגמר נא - מי יתן וכבר יגמרו נ"א יום ה'רעים' האלו, ימים קשים ומלחיצים - שאי אפשר 'לחיות' בהם כשאר ימות השנה, אך האמת שאין ימים מאושרים מאלו, ימי קירבה ואהבה, ואין זה אלא רחם נא... נ"א ימי רחמים ורצון...

כג. יש שאמרו על פי מה שמצינו בטהרת הדגים, דכתיב (ויקרא יא ט) 'כל אשר לו סנפיר וקשקשקת במים', ואמרו חז"ל (הובא ברש"י שם) שאף הדג שנושרים ונופלים קשקשיו בצאתו מן המים, מ"מ מכיוון שהיו לו קשקשים במים טהור הוא, אף לדידן לענין התשובה אמרינן - אף אם היו לו סמני טהרה רק בעודו במים - בחודש התשובה, גם כן טהור טהור יקרא...

כד. וכבר שאל הגה"צ רבי אברהם פולק זצ"ל (המשגיח דסלבודקה) שאלה זו את ה'חזון איש', וענהו 'זיי נאנט צי באשפער די פאר טעג לוינט נאך עפעס'... - להיות קרוב אל הקב"ה לכמה ימים אלו גם שווה משהו (כע"ז

הובא במעשה איש ח"ד עמו' נט).

ליראתי. והרי לך להדיא שאותם הרהורי תשובה המתנוצצים בלב אדם מעת לעת תועלת גדולה בהם, שמחמתם הקב"ה מבטיח לאדם כי לא אעזבך עד אשר אם קרבתי אותך אלי וליראתי.

ותשובה ותפילה מעבירין – ואם לא עכשיו אימתי
בתב בספה"ק 'אור פני משה' (האוניו ד"ה שחת) לפרש בלשון הכתוב (לב ה) 'שחת לו לא בניו מומם', וז"ל, נודע שבחודש אלול על ידי עשיית תשובה או מתקנים מה שפגמו כל השנה^כ, ואפשר שזה אומרו כאשר שיחת ל"ו ל"א אותיות אלול למפרע, ר"ל שאין

אהדרתיה בדחלתא דה', הקב"ה אמר ליה 'דודי' אע"ג דחברת מקמאי בההוא הנאה דאת ממשיך בתר גופא, מ"מ ביון דאהדרותך לדחלתי כההוא צבי דכר עריק מיהדר אפיה לאחורא או כעופר האילים, אנא לא אשבוק יתך אלא אנא אהדרינך לדחלתי. עכ"ל. ובתרגום לל"ה"ק, מי ששב בתשובה לפני הקב"ה, ואחר כך הולך אחר הנאות וכיסופי הגוף, ומ"מ חוזר ליראת ה', הקב"ה אומר לו, דודי, אע"ג שאתה בורח ממני באותה הנאה שאתה נמשך אחר הגוף, מ"מ ביון שאתה חוזר ליראתי, כאותו צבי שכשהוא בורח מחזיר פניו לאחוריו או כמו עופר האילים, אני לא אעזוב אותך אלא אני אחזירך

עוד השיב החזו"א בסגנון שונה לאיש אחר ששאל אותו כנ"ל, כי לולא ימים אלו היינו טובעים בחטאים ובבוץ. ויתבארו הדברים ביותר במשל שאמר הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל לאחד המשיט אנייה בלב ים, שהדרך הוא לקשור בגוף הספינה חבל עבה, וכאשר היא עוגנת בנמל קושרים את ראש החבל השני לתוך עמוד ברזל הקבוע בשפת הים בכדי שלא תיסחף הספינה ברוחות סערה, ומכיוון שהחבל השוהה במים זמן זמנים טובא, מוכרחים להחליפו מעת לעת בחבל חדש. פעם שאל 'חכם' אחד את מושיט האנייה, מה לך טורח הרבה בהחלפת החבל, לפתוח את כל הקשרים העבותים להוציא את הישן ולהכניס את החדש ולקשרו כדבעי, הרי יודע אתה היטב שגם חבל זה ישקע מיד במים, וב'תוך כדי דיבור' אף הוא יתלחלח במים, ואפוכי מטרתא למה לי... השיב 'רב החובל', שכאשר החבל שקוע זמן הרבה בתוך הים, אזי המים נבלעים בסיבי החבל ומרככים אותו, עד שלא יעבור זמן הרבה וינתק החבל מאליו ו'תברח' הספינה לעומק הים, אין עצה אחרת, רק להחליף בחבל חדש מזמן לזמן, בכדי שיהיה החבל בתקפו ויעמיד איתן את הספינה כנגד כל הגלים ורוחות זעף. כיוצא בדבר הוא גם לענין חודש אלול, במשך כל השנה היצר מכרסם ומחליש את ה'חבל' – הקשר בין ישראל לאבינו שבשמים, ועבודתנו בחודש אלול ובימים הנוראים לחדש את ה'חבל' ולחזק הקשר אל הקב"ה, בכדי שלא יתנתק לרוב חולשה בהמשך השנה...

ואילו אחד מצדיקי דורנו שליט"א השיב על כך במשל לאחד שעבודתו לנקות ארובות מכל הפיח והעשן המצטבר ונדבק שם ומונע מהעשן לצאת חוצה, שבכל יום כל כולו משחיר מכל הלכלוך שם, וכשמגיע בלילה לביתו הרי הוא מתרחץ ומתנקה ומחליף שמלותיו, שאלוהו מדוע כה טורח להתנקות והלא למחר שוב יתלכלך... והתשובה ברורה ופשוטה, כי עכשיו ברצונו להרגיש 'גישמאק' ונעים... כך עכשיו הוא הזמן בו ניתן להתעלות כי זה כל האדם..., וכי בשביל ש'למחר' יחזור ויתלכלך לא יהא נקי גם עכשיו...

כה. הנה זה מכבר נהגו אנשי השלטון הממונים על הדרכים להתקין 'מצלמות' (Cameras) הרואות ומודדות את מהירות של הנוסעים בכביש (road), וכל הממהר יותר מן המותר מקבל לביתו דו"ח ובו חובת תשלום 'קנס'. הגדילו עשות בכמה מדינות בעולם שהתקינו מצלמה אחת בתחילת כביש ארוך וגדול ושניה לה בסוף הכביש, וזה מעשי המצלמה, כל רכב שעובר 'זוכה' לתמונה הן בתחילה והן בסוף, עתה, אם לפי המהירות המותרת שם אורך הדרך הוא כעשרה דקות וזה האיש ערך 'סיום' על נסיעתו בארבע דקות הרי זה מוכיח בעליל שנסע כ'חיה רעה' ודינו לשלם קנס גדול. מה עשה זה שנהג כחיה רעה ש'טס' בחפזון ובתוך שתי דקות התקרב לערוך 'סיום' על הכביש, מיד בראותו כי לפניו עומדת מצלמה בקירוב מקום, וברגע שיעבור דרכה 'אחת דתו...' ויישלח לביתו נאוה קודש 'דו"ח'... מיד החל להאט את דרכה כאותם זקני העיירה המהלכים ד' אמות בכדי הילוך מיל... עקב בצד אגודל... עד שעבר שיעור הזמן שאמורה נסיעתו לארוך על פי חוקי המדינה, ורק אז המשיך בדרכו.

ולדידן, אף מי של"ע התנהג כל השנה כחיה רעה, מבלי לשמור את עצמו כפי חוקי התורה והמצווה, הרי עתה נראית כבר לנגד עינינו כביכול ה'מצלמה' – שבעוד כמה ימים נעבור לפניו כבני מרון, כי זכר כל היצור לפניך בא, אתה זוכר מעשי אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש, וח"ו עלולים לקבל 'דו"ח', אין לו אלא עצה אחת, לעצור עתה מבעוד מועד, לשנות דרכיו לטוב, ובזה ינצל ויכתב לשנה טובה ומתוקה (מבעל 'נועם זיוון').

עושים תשובה גם בחודש אלול או בניו, ר"ל המדרגה אשר היו יכולים להקראות בנים למקום על ידי עשות תשובה - מומם, נחסר מהם המדרגה הזאת, עכ"ל. והיינו שהזמן הזהיר מסוגל ביותר לתשובה ולהתקרב לבורא ית"ש בתוקף אהבה של 'אני לדודי' כבן לפני אביו. ובוה מבאר ה'אור פני משה' מה שאנו מבקשים בראש השנה (בתפילת מוסף) 'אם כבנים רחמנו ברחם אב על בנים' - שאם אכן שבנו בתשובה שלימה בחודש

והרי ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, ומצינו רמז לכך, דכתיב (לעיל יא יב) 'עיני ה' אלוךך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה', שכביכול יש 'עיני ה' בראשית השנה ובסופה... עומדים אנו לפני עיני ה' המביטים עלינו ביום הזכרון - אין חכמה ואין עצה, אלא לעצור את הריצה והמהירות - להעמיד עצמו ולחשב 'חשבון הנפש' בימים האחרונים שעוד נותרו לפליטה עד סוף השנה.

כו. וביותר עתה כאשר עומדים אנו שתי שבתות קודם ראש השנה, וכמו שהיה רגיל הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל לעורר מדי שנה בשנה (ובשנתו האחרונה כשכבר היה חלוש ולא היה בכוחו למסור שיחתו ברבים אזי שלח זאת בכתב יד עם חתנו הגר"ז גינזבורג) בדברי חז"ל (שבת קיח:) אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין, ולא דווקא לענין גאולה הכללית בביאת המשיח, אלא גם לגאולה הפרטית של כל אחד ואחד, וכל הרוצה להיגאל בראש השנה לטוב לו כל הימים יקיים סגולה זו לשמור שתי שבתות אלו כהלכתן (אור יחזקאל ימים נוראים). וכע"ז איתא מהרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ליקוטי הרי"ם ר"ה בתחילה).

עובדא הוה לפני כמה שנים ב'ארצות ארה"ב', באיש יהודי שהיה רחוק משמירת התורה והמצוות, ומשום כמה סיבות הושב בבית האסורים, בשבתו שם תחת סורג וברח התקרב אל דרך התורה והמצווה ע"י רב חשוב שנהג לבקר פעם בשבועיים בבית האסורים, בתחילת דרכו קיבל על עצמו ללמוד הלכות שבת ולקיים כל מה שידע מהלכות אלו, הרב הנ"ל עזר וסייע לו רבות בדרכו החדשה, ובשקידתו על תלמודו, גם הביא לו ספרים על הלכות שבת בשפת הענגליש (אנגלית) כדי שיוכל ללמוד בהם בכוחות עצמו.

באחד הפעמים כשביקרו הרב מצאו שהוא 'שמח וטוב לב', שאלו הרב 'מה כל הרעש' - מה מביאך לידי התרגשות גדולה כזו, ענהו היהודי ה'ישוב' בבית האסורים, למדתי בספרים שהבאת לי שכך אמרו חז"ל (שבת קיח:) 'אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלים', מעתה החלטתי, א"כ, אף אני אשמור שתי שבתות ואצא מיד מבית האסורים, ואיך לא אתרגש כאשר הנני מובטח שבעוד כמה ימים אצא לחפשי ואשוב לביתי... ענה לו הרב בצער ובכאב, ידידי, עם כל ההערכה שהנני מעריך ומחשיב אותך, צר לי להודיעך שטעית בהבנת דברי חז"ל, כי הם דברו על הציבור - כל הכלל כולו - על גאולת עם בני ישראל בבוא לציון גואל, אבל יחיד שנמצא במאסר אין לו שום הבטחה שע"י שמירת שתי שבתות יצא לחפשי ממצבו, ואתה שנגזר עליך לשבת כאן בבית האסורים חמש עשרה שנה אל תשהה בדמיונות כי קרובה ישועתך לבוא. אך הלה נשאר בשלו, באמרו, לא נזכר בשום מקום שדברי חז"ל מיד נגאלין מדובר רק על הכלל, ובוודאי גם ליחיד כן, והוא נשאר בתקוותיו.

והנה הרב לא הספיק לבקר שם בבוא הזמן אחר כשבועיים כדרכו תמיד, וביקר רק אחר חודש ימים, ולתמהונו ופליאתו לא מצא שם את היהודי הנ"ל, ונאמר לו שיצא לחפשי לפני שבוע, וכבר כמה ימים לפני שחרורו 'התנבא' בפני ידידיו שבקרוב הוא יוצא מבית האסורים... כאשר חקר הרב מה וכיצד אירע הנס הגדול, סיפרו לו סיפור מופלא, שאותו ה'שופט' ששפט אותו ופסק לו חמש עשרה שנות מאסר הזקין והפסיק את עבודתו בבית המשפט, מכיוון שכן החליט לכתוב זכרונותיו מהמשפטים היותר קשים וכבדים ששפט אותם, ובכלל אלו היה משפטו של היהודי ה'משוחרר' הנ"ל, והנה, כאשר עבר השופט על כל שטרות החוב שלו - העדויות והדיונים וכו', הרגיש שהגם שהואשם בפשע נורא - המחייב את הפושע מאסר לט"ו שנה, מכל מקום לא היו לא עדים ולא כל הוכחה שהוא אכן פשע כזאת וכזאת, והשופט ההוא בהיותו איש אמת בא לידי החלטה שטעה אז בעת המשפט... ומשם קצרה הדרך עד שהוציאוהו לחפשי (ספר מחזה אליהו בהקדמה לח"ב, בפקודיך אשיחה ח"ג עמוד רכ"ה-רכ"ח, ששמעו ממי ששמעו מהרב בעל המעשה).

שמא תאמר, וכי רק אותו יהודי שישב בבית האסורים שמר שתי שבתות כהלכתן שזכה הוא לגאולה, ואטו רבבות אלפי ישראל אינם שומרים ח"ו, אכן התשובה ברורה בעליל ופשוטה עד מאוד, איש זה האמין בכל ליבו ונפשו בהבטחת חז"ל שמיד היו נגאלין, על כן זכה לגאולה, וממילא, אף אנו נאמין בפשיטות ובתמימות דברי חז"ל, ונשמור ב' שבתות אחרונות של השנה 'כהלכתן', וע"ז נזכה לגאולה בפרט ובכלל.

אלול עד שזכינו להיות 'בנים' למקום, א"כ רחמנו כרחם
אב על בנים, כי גדול כח התשובה והתפילה בחודש
אלול להמות גזר דיננו לטובה.

והחכם עיניו בראשו וידע את אשר לפניו עד כמה
צריך לנצל ימים קדושים וגבוהים כאלו, אשר
ניתנו לנו במתנה טובה לתקן בהם את כל השנה
שעברה^כ, ול'סדר' כל איש לעצמו שנה טובה ומתוקה
ברחמים וחסדים נגלים^כ, כי כל רגע שווה יותר מכל

וכבר כתב המאירי ב'חיבור התשובה' (מאמר ב פרק
(א) על הפסוק (ישעי' נה ו) 'דרשו ה' בהמצאו
קראוהו בהיותו קרוב, ובדרש אמרו ז"ל, על ענין היותו
קרוב, שראוי לכל אדם להשתדל קודם ראש השנה

כז. הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע נסע פעם דרך רחוקה בימי אלול, בעודו מהלך בין הרכבות נענה ואמר, 'אצל אבי
ז"ל (הרה"ק השפת אמת זי"ע) היו כתלי הבית זוחלים ורועדים בימי אלול, ואילו אני, 'א באן ארויף א באן אראפ'
[יורד מרכבת ועולה על חברתה]. הוסיף בנו הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שבאמת אף אצל אביו הרגישו את הפחד
ששרו בכותלי לבו וכותלי ביתו ולא היו אלו הדיבורים אלא מתוך ענווה (פני מנחם ראה תשנ"ד).

כח. סיפר הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע עובדא שהוא עצמו היה עד לה, אב ובנו עניים ודלים פסעו יחדיו,
וזמן רב לא בא אוכל אל פיהם, לפתע הבחין האב במטבע של זהב הנוצצת על פני הקרקע, ביקש האב מבנו
שיתכופף וירים את המטבע, ובו יקנו דבר מאכל לסעוד את נפשם הרעבה, אך הבן סירב באמרו שאין כוחו במתניו
להתכופף עדי ארץ, אשר על כן התכופף האב בעצמו, הרים את המטבע וקנה בו שלושה עשר תפוחים, ורצה לתת
אותם לבנו בעבור תחיה נפשו בהם, אך הבן טען לעומתו – מכיוון שלא אבה לשמוע לקול האב אין הוא זכאי
לשבוע מטוב התפוחים, אך האב שראה ברעבון בנו, נענה ואמר לבנו שהוא ממחר לדרכו, לכן מקדים הוא לילך
לפניו, והבן יבוא אחריו.

בכל עת שעבר עוד כברת דרך השליך האב ארצה תפוח אחד, וכך 'מצאם' הבן שהלך לאחוריו, ונפשו הרעבה
לא יכלה עמוד, התכופף הבן ניקה את התפוח מטינוף העפר, ואכלם להשקיט רעבונו העז, וכך מצא את כל הי"ג
תפוחים ואכלם.

ואמר הרה"ק ר' צדוק שמעשה זה לימדו לקח רב לעבודתו יתברך כל ימי חייו, כי אם היה הבן מתכופף מתחילה
פעם אחת להרים את המטבע מעל פני האדמה, הרי היה מונע מעצמו עמל וטורח - לכופף עצמו שלושה עשר
פעמים ובכל פעם לשטוף התפוח מטינוף, והאמת היא, שהרבה לימודים ישנו בסיפור זה המתפרש לע' פנים שבכפיפה
אחת חוסך האדם מעצמו כפיפות ויגיעות רבות לאחר זמן, אך לענייננו אנו נלמד מכאן ש'כפיפה' אחת בחודש
אלול, בתשובה ובהכנעת היצר ובתפילה מתוך הכנעה קמי קוב"ה, תחסוך כפיפות ויגיעות הרבה במשך השנה
הבעל"ט...

כט. מעשה היה בקהילה אחת שנתיישרה בעיר חדשה בארץ הקודש, מכיוון שעדיין לא בנו בנין מפואר ל'בית
הכנסת' מיהרו להזמין קרוואן (caravan) נאה ומתקן, ביום המיועד הגיעה משאית (טראק) גדולה אשר הובילה
את הקרוואן למקומו, קשרו הפועלים את הקרוואן אל המנוף (קרע"ן) בחבלים עבותים, והחלו מכוונים את הקרוואן
בעודו באויר למען ינוח על מקומו הנכון, כשהפועלים מכריזים לנהג המנוף 'ימין'... ו'שמאל', עד עד שעמד על
מכונו בדיוק נמרץ, לא פחות ולא יותר, התירו את החבלים ויצקו מעט בטון (סעמענ"ט) לחבר את הקרוואן למקומו
לבל יזוז. נכנס ה'מרא דאתרא' לבדוק שהכל כשורה, ונבהל לראות כי בטעות העמידו את ה'ארון הקודש' קרוואן
הפוך, ה'מזרח' במערב... עליונים למטה ותחתונים למעלה... ונמצא ש'ארון הקודש' עומד לכיוון ההפוך, מיד נענה
אחד הפועלים, מה כל הרעש, הנה אצעק שוב 'ימין ושמאל' עד שההיכל יעמוד כדת וכדין... גערו בו, שטיא
שכמותך, בעוד שהקרוואן היה באויר אכן היה ניתן לצעוק ימין ושמאל ולסדרו בנקל, עכשיו שכבר הוא מונח על
גבי קרקע ומחובר לה כבר לא יועילו צעקות ואף לא לחיצות על כפתורים למיניהם...

לדין ייאמר, עתה בימים אלו, עדיין לא 'נקבע' גזר הדין לשנה הבעל"ט אלא הוא 'תלוי ועומד באויר', ובידנו
הדבר 'להזיזו' ולשנותו כפי הצורך, אל נמתין עד לאחר הכתיבה והחתימה שלא נצטרך להזיע הרבה בתפילה ותחנונים
לבטל את הגזר דין החתום...

באר הפרשה - פרשת כי תבוא

הון וחללי דעלמאל, שהרי אנו מאמינים בני מאמינים, שכל אשר לנו, וכל אשר יארע לנו במשך כל השנה הבעל"ט - מראש השנה תשפ"א עד ר"ה תשפ"ב, הכל נקבע ונקצב, נחקק ונחלט בעוד כשבועיים ימים בלבד - ביום ראש השנה הבעל"ט, ומאחר שכך הם פני הדברים מי פתי שוטה שלא ידאג לסדר עצמו שנה

טובה, זש"ק ונחת לרוב, בריאות טובה ואיתנה, זיווגים הגונים, שלום ושלווה באהלינו ובמחנינו, מעות לרוב וכל מיני ברכה וישועה^{לא}. ועלינו לזכור בכל רגע ורגע בחודש זה לקיים בנפשותינו 'חטוף ואכול חטוף ושתה', ולהרבות בתפילה ובתחנונים^{לב} לפני מלך שומע תפילה^{לג}.

ל. מסופר שאחותו של הרה"ק האור המאיר' מז"טאמיר זי"ע השיאה את אחד מצאצאיה בחודש אלול, והפצירה מאד באחיה הקדוש שיבוא לפאר את שמחת הנישואין, אך הוא שלא רצה לאבד לבטלה רגע מחודש זה מיאן ליסע לשמחת הנישואין, אולם משהרבתה להפציר אמר לעצמו, אצא לדרך, ומן השמים יורוני האם אלך או לא, ויהי אך יצא לדרך, ראה גוי העומד ומכה מכות נמרצות בגוי אחר, שאלו ה'אור המאיר' מדוע הנך מפליא בו את מכותיך, ענהו הערל, זה האיש אבי הוא והמכות באות לו 'ביושר' כי סיכמתי עמו שבחודש זה 'עת הזריעה' הוא ישמור על בני הקטנים, וכך אוכל להתאמץ בעבודת השדה, אך למעשה הוא ישן, ובגינו לא יהיה לנו כדי צרכנו משך כל השנה הבאה, מששמע ה'אור המאיר' דברים אלו אמר, מן השמים שלחוני לראות זה המחזה, שאלמד שכל המניח לעצמו בזה החודש ואינו מנצלו עד תום, הרי יחסר לו במשך כל השנה הבאה, ובאומרו זאת חזר על עקביו ושב לביתו לעבודתו הקדושה.

לא. פעם ראה הרה"ק מסאטמאר זי"ע בבית מדרשו בחודש אלול אנשים הנחפזים לסיים במהרה את תפילתם ולעזוב את כתלי בית ה', פנה אליהם ואמר להם, הנה אשתקד היו כאן עמנו עוד כמה וכמה יהודים, וכבר עתה אינם בחיים אתנו, אילו היו הללו יודעים ב'אלול' דאשתקד שזו להם השנה האחרונה לימי חייהם, ודאי ללא כל ספק היו מאריכים יותר את שהותם כאן בבי כנישתא. ובדבר הזה יתעורר כל אחד לנצל את אלו הימים. הרה"ק מסאטמאר זי"ע היה מספר בחודש אלול כשדמעתו על לחיו, משל נפלא מאוצרו של זקנו הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע, משל למלך שאחת בשנה ביום הולדתו היה יוצא אל רחבי ממלכתו לבקר את נתיניו, בעת ביקוריו היה כל אחד מנתיניו כותב את בקשתו על גבי הכתב וזורקו למרכבתו של המלך, והיה המלך ממלא את משאלותיו, וירא אחד מבני המדינה שבכל שנה הוא זורק 'פיתקא' אל המלך ואין בקשתו נענית, וכך נשנה הדבר שנה אחר שנה, עד שנתברר לו שכמה משונאיו הם ממקורבי המלך והם מדברים עליו סרה בעודם מלווים את המלך, ולכך אינו ממלא את מבוקשו. מכיון שכך אמר לעצמו, וכי שוטה אנכי להמתין עד שיבוא המלך הנה מוקף במלווי השונאים אותי, אנכי אקדים להיכנס אל שער המלך קודם שיתכנסו שונאי מסביבו, ואדבר עמו פנים בפנים, אשטח את כל בקשותיי בפניו, וכך עשה, ואכן המלך מילא כל משאלותיו לטובה ולברכה, והיה מסיים ה'ייטב לב' את הנמשל בבכיות נוראות, יהודים אהובים, אל נא אחיי תרעו להמתין עד בא יום ראש השנה, יום הדין שאז מסובב כביכול במקטרגים המריעים לישראל, אלא הקדימו עצמכם לדבר עם המלך פנים בפנים בחודש אלול קודם שישב על כסא דין, בקשו ממנו רוב רחמים שיחוס וירחם עלינו, ותפעלו לטובה, ויגזור עלינו שנה טובה ומתוקה.

לב. כבר מילתנו אמורה בשבח ומעלת אמירת תהלים בכלל ובפרט בימים אלו, הא לך לשון 'שער המלך' (שער הראשון פ"ב) הנה ראיתי בכמה מקומות מאז ומקדם, גם אבותי סיפרו לי המנהג הזה הנכון היפה, מראש חודש אלול עד יום הכיפורים, תיכף אחר התפילה לומר ספר תהלים בקול בכי ונעימה, האחד היודע לזמר ולדבר יעמוד לפני התיבה, וכל העם עונים אחריו. אמרתי גם כן לעשות הטוב והישר הזה למנהג בעירנו, כי העיקר בחודש זה להכרית ולהבריח המסטינים הנאספים על חג האסיף לאסוף אותנו ח"ו, לכן אנו באים בחודש הזה, שהוא יוסף להוסיף, ומאן דיוסיף מוסיף, ולא יאסף, ואין לך דבר שעומד בפני המקטרגים כמו ספר תהלים הנקראים 'מזמורים', שבהם יכול לזמר ולהכרית כל הקוצים והחוחים הסובבים את השושנה העליונה, ומחמת שאנו צריכים דווקא בזה החודש לבער הקוצים, ידרוש על קוץ 'תהלים תהלים' בכוונה ובבכיה, לאמר התפילה שאחר כל הספר, ושלא יהיו פחות מעשרה שיאמרו השלש עשרה מידות בסוף יהי רצון. ובאם יש איזה מקום ועיר שלא יודעים המנהג הטוב הזה, ראוי להודיעם שלא ימושו מן ספר התהלים בכל יום מחודש הזה, ויהא חשוב כאילו עסקו בנגעים ואהלות, וזכות דוד המלך ע"ה יעמוד להם להוציא כאור משפטם לחיים ולשלום.

כשיש מחלוקת בין שנים או טורחים עד שישכון השלום ביניהם.

והנה בגליון הש"ס להגאון רבי עקיבא אייגר זי"ע ציין 'עין בתורת חיים' (סנהדרין פח: ד"ה שלחו מתם). ואכן, ב'תורת חיים' מקשה דלכאורה מהו אומרו שאלו השנים הם 'בני העולם הבא' הרי 'כל ישראל יש חלק לעולם הבא', ומבאר, וז"ל. דכל ישראל יש להם חלק לאחר שמת ונידון בחיבוט הקבר ובעונשו של גהנום, שהמיתה והעונשין מכפרין עליו ונעשה; בן עולם הבא, אך זה, הוא בן עולם הבא כמות שהוא חי, כי זהו גודל שכרו של המשמח אחרים לה.

ואין מי שנמנע מאתו להיות 'משמח אחרים', כי בידו לשמח את רעהו אם על ידי שיתן לו די מחסורו

שמח תשמח - להיטיב לאחרים ולשמחם

בפרשתן (כו יג), 'שמעתי בקול ה' אלוני עשיתי ככל אשר ציוותני', ופירש"י שמחתי ושימחתי בו, ולכאורה צריך ביאור, מה ענין זה לזה. ועוד, איך יש ביד קריון מחומר לבוא ולומר 'עשיתי ככל אשר ציוותני'.

אלא ביארו צדיקים דהדא מיתרצא בחברתה, כי מי שמקיים 'שמחתי ושמחתי אחרים' בידו להכריז ולומר 'עשיתי ככל אשר ציוותני' לה'. כי רצון אבינו שבשמים שבניו ישראל עם קרובו יהיו תמיד בשמחה, והמשמח את בניו גורם נחת רוח בשמים ממעל.

וכן מצינו במס' תענית (כב.) שאליהו הנביא אמר על ב' אנשים שהם בני עולם הבא, וכשנשאלו על מעשיהם אמרו אינשי ברוחי אנן ומשמחינן עציבי, וכן

אגב אורחא, כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (נצבים ד"ה אתם נצבים) כי בכח אמירת התהילים לבטל 'פרשת התוכחה', שהלא מבואר בגמ' (פסחים קיז.) יש קמ"ז פרקים בספר תהילים, והם מסלקים ומבטלים קמ"ז קללות הנאמרות בתורה הקדושה, מ"ט שבבחוקותי וצ"ח שבפרשתן, כי בשירות דוד מלך ישראל ממתיקים את כל הקללות שבעולם. ומן העניין להביא מה שכתב המהרש"א על הא דאיתא בגמ' (סנהדרין צח.) 'אמר רבי חמא בר חנינא, אין בן דוד בא עד שתכלה מלכות הזלה מישראל, שנאמר (ישעיה יח ה) וְכָרַת הַזִּלְזָלִים בְּמִזְמֹרוֹתַי, ופירש המהרש"א וכתר הזלזלים - שהוא מלכות ארם המושלת בישראל במזמורות, ר"ל בתפלה שעושין ישראל במזמורים של תהילים שנאמרו על הגלות, עכ"ל, והרי שמזמורי תהילים מביאים גאולה לעולם על ידי שמשברים עול גלויות מעל צווארנו. לג. כתב ה'חתם סופר' זי"ע (ספר הזכרון - דרשת החת"ס עיר"כ), וז"ל. יותר רצוי התפילה בימים אלו ימי רצון לה', וקראו לחדש אלול וימי תשובה 'ירח ימים' גמטרי' שיח - לשפוך שיח לפני ה', וירצה לפניו, והם מ' יום של קבלת התורה מר"ח עד י"כ, ואם תצרף מ' לש"ח נעשה משיח - שמקרב הגאולה. לד. נפלאות מצינו ב'ספר חסידים' (סי' קנו) 'כי שלוש תיבות שוות בגימטריא 'יראת', 'תורה', 'גמילות חסדים' (611), כי שקולים יראה בתורה וגמילות חסדים'.

לה. פעם ניגש יהודי אל הגאון רבי אביגדור מילער זצ"ל לעת זקנותו בימים שלפני ראש השנה, ושאלו 'ילמדנו רבינו' במה אכין את עצמי כראוי לקראת יום הדין הגדול והנורא, אמר לו ר"א 'סמייעל' (לחייך, להאיר פנים של שמחה לכל אחד), הלה חשב שלרוב זקנותו לא הבין ר"א את שאלתו - שהרי לא ביקש ממנו הדרכה לקראת 'פורים' אלא לקראת 'יום הדין', שב ושאלו, מהי ההכנה לקראת יום הדין, ושוב, ר"א בשלו - סמייעל... וביאר כוונתו, אתם חושבים כי לרוב זקנותי לא הבנתי אל נכון את שאלתו, אפרש שיחתי, בדרך משל למי שעומד בראש 'רשת חנויות' המפוזרות ברחבי העיר, עולם כמנהגו נוהג וכל חנות אשר ברשותו מתנהלת על ידי עובדיו ומשרתיו, עדי הגיע 'אחרית שנה', אז יקח בעה"ב זמן - יערוך 'מאזן' (באלגס, הכנסות כנגד הוצאות) ויברר היטב את כל הנעשה בכל חנויותיו, ויגלה כי במקום פלוני יש מידי הרבה 'עובדים' ויש לשלח חלק מהם, במקום פלוני צריך 'לפרסם' יותר על קיום החנות למען ידעו דור אחרון שזכו לחנות כזאת בקרבם, במקום שלישי צריך להרבות ב'מיני' הסחורה... מכיוון שנדבר עם יועציו, אמרו לו אף אם נראה שעליך 'לשחרר' חלק מ'פועליך', חוס נא חמול נא, את פלוני אל תסלק, כי עצם שהייתו מביאה לך 'קונים' רבים מחוץ - ע"י החיוך והארת פנים שהוא מאיר לכל הבאים בשעריו... כך נמי האי יומא יום ראש השנה הוא יום שהקב"ה עורך בו כביכול 'מאזן' - בוחן ובודק את כל הנעשה בעולמו וכל באי עולם יעברו לפניך כבני מרון, פעמים שהוא מחליט על כמה מ'עובדיו' שאפשר לשלחם מ'עסק' זה העולם... אמנם את אלו המאירים פנים לבאי עולם אותם ישאיר בכל אופן. מעתה תבין כי עצה טובה והגונה נתתי לכם לקראת יום הדין.

באר הפרשה - פרשת כי תבוא

אשר יחסר לו בממון, אם כאשר נצרך לרעהו איזה דבר חיווק ועידוד, כי 'גדול המלבין שיניים לחבירו יותר ממשקתו חלב', (כתובות קיא:) על ידי זה קונה האדם לעצמו פרקליטים טובים ליום הדין הגדול והנורא לו.

יה"ר מלפני אבינו שבשמים שנזכה לברכות האמורות בפרשתן, ולערוך הכנה הראויה לקראת הימים

ובבר אמרו חז"ל (הובא ברש"י בראשית יח טז) על הפסוק בפרשתן (כו טו) 'השקיפה ממעון קדשך', 'כל השקפה שבמקרא לרעה, חוץ מהשקיפה ממעון הקדושים הבעל"ט, והקב"ה יחוס וירחם על עמו, ונזכה לשנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה ברו"ג.

כע"ז ידוע כי הגה"ק רבי ישראל סאלאנטער זצוק"ל היה אומר במשל ל'בית מלון' היקר בעולם אשר השהות בו עולה כששת אלפי דאלער לשעה, ואף עשירים גדולים אינם יושבים בו יותר מכמה ימים ספורים, והנה רואה אחד האורחים את ידידו שמכבר הימים השהה אף הוא במלון, ויתמה העשיר עד מאד מה לידידי העני בבית יקר כזה, וישאל את ידידו הגידה נא לי כמה זמן שהותך כאן, ויענהו העני, זה לי כשנתיים ימים אשר אנכי יושב כאן, ותגדל תמיהת העשיר... עד שהסביר לו העני אני ממשרתי בית המלון, ולצורך עבודתי ניתן לי חדר ובית מדור בזה המלון היקר... כך כביכול העולם הזה 'עולם יקר' הוא עד מאד, אבל מי שעובד כאן, כלומר שיש בו תועלת לצורך העולם מחזיקים אותו כאן כחלק מ'בית המלון' ולא לצורכו אלא לצורך גבוה, ונוגע לכל מי שמאיר פנים לבאי עולם (וכיו"ב מצרכי רבים) שמשאירים אותו לצורך העולם...

לו. נודע מה שרמזו הקדמונים בתיבת אלול שהיא נוטריקון איש לרעהו ומתנות לאביונים, להורות על ריבוי הצדקה בימים אלו, ובכלל זה החיזוק בכל עניני 'בין אדם לחברו' להיות 'גומל חסד' למנוע מהם צער ולשמחם כפי יכולתו, ביתר שאת ועז.

וכבר היה מעשה, בישיבתו של הגה"ק ה'חפץ חיים' למד בחור שהיה כוחו בפיו לעורר את הציבור בדרשותיו הנלהבות, ובאו לבקשו מאחת העיירות הסמוכות לראדין שיבוא לשהות בעיירתם בימי ראש השנה, לעורר את הציבור בדרשותיו קודם התקיעות ובשאר הזמנים המיוחדים לכך, אך הבחור מיאן בכך באמרו שברצונו לשהות בימים הנוראים בצלו של רבו הגדול, קראו הח"ח ויצוהו ליסע לשם, באמרו, האדם לא בא להאי עלמא בשביל עצמו, כי אם עבור אחרים (וכמובא בהקדמה לספר נפש החיים בשם הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זצוק"ל), וכיוון שרבים צריכים לך בעיירה ההיא, א"כ מחובתך ליסע לשם, כי לכך נוצרת.

לז. כאשר פתח ה'חפץ חיים' זי"ע את ישיבתו בעירו ראדין קרא להגאון רבי משה לנדינסקי זצ"ל (מפארי גידולי ישיבת וואלוז'ין, עליו התבטא ה'ראגאטושבער' בתואר הנכבד 'הבקי מראדין') לעמוד בראשות הישיבה, ואכן כיהן בה כעשרים שנה. כאשר החלה להתפשט בעולם הישיבות שיטת הלימוד בעיון ובעמקות מיסודה של הגר"ח הלוי מבריסק זי"ע ביקשו הבחורים בראדין שאף הם רוצים ללמוד באופן זה, ושקל החפץ חיים בדעתו הגדולה, והכריע שאכן טובת הישיבה מחייבת להביא את הגאון רבי נפתלי טרופ (הידוע בשמו הגר"נט) להגדיל תורה ולהאדירה, אלא שהיה זה על 'חשבון' ראש הישיבה רבי משה, וקרא לו החפץ חיים ודיבר על ליבו, ומיד הסכים רבי משה וויתר על כהונתו הרמה, ובירכו החפץ חיים כי בזכות וותרנות זו יאריך ימים יותר ממנו ומהראש הישיבה החדש הלוא הוא רבי נפתלי. אין צריך לומר שדברים שיצאו מפיו הטהור של הכהן הגדול החפץ חיים לא שבו ריקם, ואכן כך הוי, כי הח"ח נסתלק בכ"ד אלול תרצ"ג, ונכרה קברו על יד ציונו של הגר"נט שנסתלק בג' תשרי תר"צ, ואילו רבי משה האריך ימים עד לכ' אדר ב' תרצ"ח.

ועלינו לזכור 'פסק' זה של מרנא החפץ חיים בעל ה'משנה ברורה' כי וותרנות בכוחה להאריך ימים... וכבר נודע מאמרו של הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע על הפסוק (תהלים קד כד) 'מלאה הארץ קנייך', כי כל ה'ארציות' מלאה בדברים שאפשר על ידם כביכול 'לקנות' את הבורא ית"ש, ובכלל דבריו, שבחיי היום יום ניתן ברגע אחד כביכול לקנות את הקב"ה, אם על ידי וותרנות וגמילות חסדים, או על ידי שמירת עיניים וכיו"ב.